

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CAŁA JESTEŚ W SKOWRONKACH...

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Słowa CAŁY i PEŁNY (PEŁEN) tworzą bardzo dużo ustabilizowanych połączeń wyrazowych, czyli związków frazeologicznych. Na ile te związki są rzeczywiście ustabilizowane, a na ile swobodne, możemy przekonać się sami, zastanawiając się nad ich właściwym stosowaniem. Wyrazy te są podobne znaczeniowo, dlatego często, używając ich, popełniamy błędy. Gdy jednak skojarzymy, że CAŁY odnosi się do kompletu (np. „Cała wieś widziała, jak w niecały kwadrans zjadł cały kilogramowy bochen chleba, wypił cały baniaczek wina i połknął cały stos czarnych czereśni z pestkami!”), a PEŁNY do wypełnienia („Naleli mu piwa z pełnej butelki, a on siedział wymęczony nad pełnym talerzem, trzymając w dłoni pełną szklankę, w pokoju pełnym dymu i rozkrzyczanych ludzi”), łatwiej nam będzie zapamiętać, że: CAŁY występuje w połączeniach: -W CAŁYM TEGO SŁOWA ZNACZENIU (nie: w pełnym tego słowa znaczeniu); poznać CAŁĄ PRAWDĘ o kimś; CAŁĄ GĘBĄ – 1) ‘co się zowie; prawdziwie’: gospodarz całą gębą; 2) ‘szczerze’: śmiać się całą gębą; -kochać kogoś Z CAŁEJ SIŁY, Z CAŁEGO SERCA lub CAŁYM SERCEM; napierać na coś CAŁYM SOBĄ albo CAŁYM CIAŁEM; przegrywać NA CAŁEJ LINII, ale i tak być O CAŁE NIEBO lepszym niż inni lub od innych; -czekać na coś CAŁE 10 MINUT (nie: całych 10 minut i nie: pełne 10 minut), CAŁY DZIEŃ, CAŁY ROK; -włączyć radio NA CAŁY REGULATOR (nie: na pełny regulator); śpiewać NA CAŁY GŁOS ‘bardzo głośno’ (ale: śpiewać pełnym głosem – tzn. głębokim i czystym) lub NA CAŁE GARDŁO i NA CAŁĄ OKOLICĘ; -pracować CAŁĄ PARĄ i pobiec CAŁYM PEDEM (ale: ruszyć pełnym gazem (o aucie) lub pełnym kłusem (o koniu)); -z całym szacunkiem i z całą serdecznością (ale: w pozie pełnej uszanowania lub z ukłonem pełnym uszanowania) ktoś jest cały w uśmiechach (albo: pełen radości), cały we łzach (albo: pełen smutku i żalu) ktoś cały zamienia się w słuch, ktoś zapomina o całym świecie, a ktoś inny jest dla kogoś całym światem. PEŁNY (PEŁEN) występuje w połączeniach: -czerpać PEŁNYMI GARŚCIAMI lub PEŁNĄ GARŚCIĄ; -mieć PEŁNE KIESZENIE, mieć RĘCE PEŁNE ROBOTY i mieć USZY PEŁNE MUZYKI, ktoś jest pełen życia, energii, pełen nadziei i pełen wdzięku; twarz pełna piegów (albo: cała w piegach), droga pełna wybojów; ktoś ma pełne kształty, pełna twarz; ktoś jest pełnej tuszy. Za nieeleganckie ruszyczymy uchodzą połączenia: pełne wydanie dzieł – lepiej: kompletne wydanie dzieł; pełny skład – lepiej: całkowity skład; pełne zadowolenie – lepiej: całkowite lub zupełne zadowolenie. I tylko W CAŁEJ PEŁNI możemy oddychać: bo oddychać i całą piersią, i pełną piersią...